

Isien kaaduttua äitien vahvuus punnittiin

Lotta Loikkanen

Sota-aikana lapset näkivät isäänsä ainoastaan silloin, kun he pääsivät lomille rintamalta.

Kari Hovi ei koskaan ehtinyt nähdä isäänsä, jääkärijoukkueen johtajaa, joka kuoli Äyräpäässä kesällä 1941. Hovin äiti kärsi yksin niin surun kuin synnytyksenkin.

Marja-Riitta Koivisto muistaa isänsä lähinnä valokuvista. Hän oli kaksivuotias, kun isä kuoli taistellessaan saksalaisia vastaan Ranualla vuonna 1944. Talvi- ja jatkosodan käynyt mies olisi voinut jäädä jo kotiinkin, mutta isänmaallisena hän halusi osallistua Lapin sotaan.

Ritva Karvisen isä katosi Alanoskuan kylässä Karjalassa vuonna 1944. Neljä vuotta myöhemmin Mannerheimiltä tuli postia, jossa isä julistettiin kuolleeksi. Isän nimeä ei koskaan löytynyt vankiluetteloista, mutta silti perhe odotti vielä 1950-luvulla, että hän palaisi kotiin.

Anneli Malmi oli 5-vuotias isänsä kuollessa tarkka-ampujan luotiin Suur-Kaljalassa 1941. Komppania oli jo siirretty lepoon ja isän piti päästä pian kotiin.

Toisin kuitenkin kävi ja takaisin tulivat ainoastaan kirjeet. Neljästä sotaorvosta Malmi on ainoa, jolla on selkeitä muistikuvia isästään.

– En ikinä unohda isältäni saamaani nukkea. Olimme Vilppulassa evakossa, kun isä tuli lomalle ja otti minut syliin. Hän antoi minulle Martta-nuken, joka osasi sulkea silmät, Malmi kertoo.

Isän menetys toi kotiin surun ja huolen. Äidit tekivät lujasti töitä turvatakseen perheelle elannon sodan köyhdyttämässä maassa.

Hovin äiti muutti vanhempiensa luokse, missä isomummu huolehti pojasta äidin ja isoisän käydessä töissä.

Koiviston äiti oli terveyssisar, joka ammattinsa ansiosta pystyi elättämään itsensä ja tyttärensä.

Maanviljelijöiden vaimoille tilanne oli erityisen vaikea. Karvisen äiti joutui miehensä kuoleman jälkeen tekemään yksin maanviljelystyötä ja opettelemaan hevosten käytön maataloustöissä.

Karjalasta Vuoksen kylästä evakkoon lähtenyt Malmin perhe, äiti, sisko ja isoäiti kiersivät monessa paikassa ennen kuin heidät sijoitettiin Tyrväntöön nykyiselle Valkeakosken alueelle.

Sinne Malmin äiti rakensi ensin mökin ja navetan ja myöhemmin omakotitalon.

Äitien sisukkuus on antanut esimerkin jälkikasvulle, joka on raivannut omat polkunsu samaisella luonteenlujuudella ja lapsuudesta opitulla kovalla työllä.

– Olimme hirveän köyhiä ja minua kiusattiin koulussa sotaorvouden vuoksi. Äiti sanoi aina meille lapsille, että olemme ihan

Ritva Karvinen, Anneli Malmi, Marja-Riitta Koivisto ja Kari Hovi sankarihaudalla. Koiviston isä on haudattu Messukylän ja Hovin isä Lempäälän sankarihaudausmaalle. Karvisen kadonnutta isää muistetaan usealla sankarihaudausmaalla. Malmi isä lepää Vuoksella, menetetyn Karjalan alueella.

Olimme Vilppulassa evakossa, kun isä tuli lomalle ja otti minut syliin. Hän antoi minulle Martta-nuken, joka osasi sulkea silmät.

Anneli Malmi

Sodassa olleet miehet pääsivät välillä kotiin lomille. Anneli Malmi (oik) isänsä sylissä. Vasemmalla äiti ja pikkusisar, keskellä isoäiti.

MALMIN KOTIALBUMI

yhtä hyviä kuin kaikki muutkin. Se on kantanut minua elämässä eteenpäin, Karvinen toteaa.

Isovanhempien ja äidin kanssa varttunut Hovi sai miehen mallin isoisästään.

Rautateillä työskennellyt isoisä teki fyysistä työtä ja oli kätevä käsitään.

Koivisto eli kaksin äitinsä kanssa eikä muista kaivanneensa isähahmoa, vaikka lapsena vinkkasikin äidille sopivasta isäehdokkaasta.

– Meidän lähellä oli kauppa, jossa oli mukava kauppia. Hän antoi aina karamelleja meille lapsille.

– Silloin sanoin äidille, että otetaan siitä meille isä, Koivisto muistelee.

Isän poissa ollessa lapset paikkasivat osin myös itse hänen rooliaan.

Koivisto muistelee olleensa lapsena poikatyttö, joka ei kaihtanut miesten töitä.

Karvinen taas päätyi töihin miesvaltaiselle alalle verohallintoon.

– Halusin kovasti kouluun ja jouduin tekemään paljon töitä sen eteen, koska rahaa ei ollut. Kovat kokemukset kasvattivat sisua, jolla menin eteenpäin, Karvinen toteaa.

Neljän sotaorvon äideistä yksikään ei mennyt enää uusiin naimisiin.

– Äitini sanoi aina, ettei mene naimisiin, kun ei koskaan tule saamaan niin hyvää miestä kuin isäni oli, Malmi toteaa.

Isän kirje rintamalta

Rakas vaimoni,

Parhaat terveiseni ja Jumalan rauhaa sinne Vilppulaan. Olen nyt onnellisesti perillä, vaikka matkalla olin 4 vrk. Nyt saan sanoa armollisen ja varman sanoman. Koti on säilynyt aivan eheänä. Akkunat ovat aivan eheät myös, mutta kaikki huonekalut ja astiat, kärkyt ovat viety pois. Kaksi henkaria riippuu verannalla omaa, ei muuta. Mutta vähät siitä, kun muuten on eheä. Kiitos paketista. 2 pakettia odotti täällä ja Jumalan kiitos olen aivan terve. Samaa olen teillekin rukoillut, kun nyt Jumala armossaan

--- (kortin taittaminen on hävittänyt rivin tekstiä)

pian toivon saapuvaksi, että saisimme yhdessä onnellisessa kodissa kiittää Jumalaa. Jumalan suojelevan käden alle jääköön omat rakkaani siinä vahvassa uskossa, että pian jälleen yhdessä olemme Jumalaa kiittämässä. Näkemiin. Oma miehesi ja pienten oma isi.

Terveisiä kaikille. Korp Teuvo Kiuru Kpk 1.3032